

TEKOÄLY JA TEKIJÄNOIKEUS RYHMÄTYÖN RAPORTOINTI RYHMÄ III JURIDIikka

LOPPURAPORTTI 28.10.2024

ISMO HUHTANEN, MARIA REHBINDER

RYHMÄ III JURIDIikka - TYÖSKENTEELY

- Juridiikka -ryhmä kokoontui 4.9. ja 25.9.2024. Ryhmän materiaalia valmistelivat ryhmän vetäjinä lakiasiaintohtaja Ismo Huhtanen, Uutismedian liitto, ja tekijänoikeusasiamies Maria Rehbinder, Taideyliopistojen tekijänoikeuspalvelu
- Työskentely-ympäristöinä olivat Howspace ja Tiimeri
- Juridiikka-ryhmän tuottamat lopulliset versiot aineistosta tulevat saataville Hankeikkunaan.
 - Tämä loppuraportti
 - Dokumentaatio, joka sisältää tekijänoikeuden ja tekoälyn kannalta keskeiset oikeuslähteet, tietoa oikeuden pidättämisen toteutustavoista (kiellosta käyttää teoksia tekoälymallin koulutusdatana eri tekijänoikeusaloilla). tietoa Euroopan komission tekoälytoimiston työskentelystä 2024-2025, listauksen ryhmän valitsemista ajankohtaisista artikkeleista, Tekijänoikeuden erikoiskirjaston kirjallisuusluettelon aiheesta tekoäly ja tekijänoikeus sekä tietoa tuoreista tekoälyyn ja tekijänoikeuteen liittyvistä oikeustapauksista EU:ssa.
 - Taulukko intressitahojen näkökulmista EU:n perusoikeusasiakirjan (2016/C 202/02) valossa. (Huom! Taulukko ei ole tyhjentävä, koska Juridiikka-ryhmän edustavuus ei ole täysin kattava. Esimerkiksi teknologia- ja kustannusalojen edustus on rajallinen.)

KESKEISET SÄÄNNÖKSET: DSM DIREKTIIVI JA TEKIJÄNOIKEUSLAKI

Direktiivi (EU) 2019/790 tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista digitaalisilla sisämarkkinoilla (DSM direktiivi)

Artikla 2 Määritelmät: 1) tutkimusorganisaatio; 2) tekstin- ja tiedonlouhinta

Artikla 3 Tekstin- ja tiedonlouhinta tieteellistä tutkimusta varten: 1. Jäsenvaltioiden on säädettävä poikkeuksesta.... kun kyseessä on kappaleen valmistaminen ja kopiointi, joita tutkimusorganisaatiot ja kulttuuriperintölaitokset toteuttavat suorittaakseen tieteellistä tutkimusta varten tekstin- ja tiedonlouhintaa teoksista tai muusta suojatusta aineistosta, joihin niillä on laillinen pääsy.

Artikla 4 Tekstin- ja tiedonlouhinta (yleinen): 1. Jäsenvaltioiden on säädettävä poikkeuksesta tai rajoituksesta kun kyseessä on kappaleen valmistaminen ja kopiointi tekstin- ja tiedonlouhintaa varten teoksista ja muusta suojatusta aineistosta, joihin on laillinen pääsy. --- 3. Edellä 1 kohdassa säädettyä poikkeusta tai rajoitusta sovelletaan edellyttäen, että oikeudenhaltijat eivät ole nimenomaisesti pidättäneet oikeuksiaan kyseisessä kohdassa tarkoitettuun teosten ja muun suojatun aineiston käyttöön asianmukaisella tavalla, kuten koneluettavilla keinoilla, kun kyseessä on verkossa yleisön saataviin saatettu sisältö.

Tekijänoikeuslaki 13 b §

- 1 mom. Se, jolla on laillinen pääsy teokseen, saa valmistaa siitä kappaleita käytettäväksi tekstin- ja tiedonlouhintaa varten ja säilyttää kappaleita yksinomaan kyseistä tarkoitusta varten, jollei tekijä ole nimenomaisesti ja asianmukaisella tavalla pidättänyt tätä oikeutta.
- 2 mom. Tutkimusorganisaatiot ja kulttuuriperintölaitokset, joilla on laillinen pääsy teokseen, saavat valmistaa siitä kappaleita tieteellisessä tutkimuksessa tapahtuvaa tekstin- ja tiedonlouhintaa varten ja säilyttää niitä tieteellistä tutkimusta varten, mukaan lukien tutkimustulosten todentamiseen myöhemmin edellyttäen, että teoksen kappaleet ovat vain siihen oikeutettujen saatavilla. Siitä, mitä edellä tässä momentissa säädetään, ei voida poiketa sopimuksella, eikä sitä voida estää teknisin keinoin.

KESKEISET SÄÄNNÖKSET: TEKOÄLYSÄÄDÖS

Asetus (EU) 2024/1689 tekoälyä koskevista yhdenmukaistetuista säännöistä (tekoälysäädös)

- Artikla 53 (1) Yleiskäyttöisten tekoälymallien tarjoajien on c) vahvistettava toimintapolitiikka unionin tekijänoikeuslainsäädännön noudattamiseksi, erityisesti direktiivin (EU) 2019/790 4 artiklan 3 kohdan mukaisesti ilmaistun oikeuksien pidättämisen tunnistamiseksi ja noudattamiseksi.
- d) laadittava ja asetettava julkisesti saataville riittävän yksityiskohtainen tiivistelmä yleiskäyttöisen tekoälymallin koulutuksessa käytetystä sisällöstä tekoälytoimiston toimittaman mallin mukaisesti.

OIKEUSTAPAUKSET EU:SSA

District Court of Hamburg 27.9.2024

- Aatteellinen, voittoa tuottamaton yhdistys, jonka tarkoituksena oli mainittu tutkimus, suoritti kappaleen valmistamisen verratakseen valokuvaa sen kuvailutekstiin. Valokuvaaja katsoi että kyseessä oli tekijänoikeuslain vastainen kappaleen valmistus ja nosti kanteen Hampurin alioikeudessa.
- Alioikeuden ratkaisun mukaan kyse oli valokuvan analysoimisesta korrelaation tuottamiseksi, joka oli DSM direktiivin 2 artiklan 2) alakohdan ja sen implementoivan Saksan tekijänoikeuslain mukaista tiedonlouhintaa. Datasetti jonka kuvia vertailtiin tekstikuvaukseen, koostuu linkeistä avoimessa verkossa oleviin kuviin ja kuvailuteksteistä.
- Perustelujen mukaan EU lainsäätäjä on säätäessään tekoälysäädöksen yksiselitteisesti ilmaissut, että keinotekkoisten neuroverkkojen kouluttamiseen tarkoitettun datasetin luominen on DSM direktiivin tarkoittamaa tiedonlouhintaa, sillä tekoälysäädöksen 53 artiklan 1 kohdan c) alakohta viittaa DSM direktiivin 4 artiklan 3 kohtaan. Datasetin luominen tieteellistä tutkimusta varten yhdistyksen toimesta katsottiin olevan osa DSM direktiivin 3 artiklan ja sen implementoivan Saksan tekijänoikeuslain § 60d UrhG mukaista sallittua tieteellistä tutkimusta.
- Saksalaisen alioikeuden ratkaisu ei ole lainvoimainen. Tiedossa ei ole valittaako kantaja ratkaisusta ja jos valittaa, miltä osin.

The Prague Municipal Court 11.10.2023

- Tekoälyjärjestelmän tuotos ei saanut tekijänoikeussuojaa.
- Syöttötieto katsottiin ideaksi tai aiheeksi joka ei saa suojaa.

OIKEUDENHALTIJAN OIKEUDEN PIDÄTTÄMISEN TOTEUTUSTAPOJA 1 / 4

Nimenomainen ja asianmukainen oikeuden pidättäminen sisältöpalvelun tilausehdoissa

- Esimerkiksi maksullisen sisältöpalvelun tilausehtoihin kirjataan selkeä nimenomainen oikeuden pidätys valmistaa kappaleita käytettäväksi tekstin- ja tiedonlouhintaa varten ja tekoälyn kouluttamista varten.
- Oikeuden pidättäminen on sopimusehto sisällön käyttöoikeussopimuksessa.

Nimenomainen ja asianmukainen oikeuden pidättäminen sisältöpalvelun käyttöehdoissa

- Vapaasti, ilman käyttöoikeussopimusta, verkossa saatavilla olevan sisällön käyttöehdoissa voidaan ilmaista selkeä nimenomainen oikeuden pidätys valmistaa kappaleita käytettäväksi tekstin- ja tiedonlouhintaa varten ja tekoälyn kouluttamista varten.
- kun kone osaa lukea tekstiä, on myös tämä kieltö ”koneluettava” ja pätevä.

Musiikin oikeudenhaltijajärjestöjen verkkosivuilla tehtävä oikeudenpidätys

- Musiikin oikeuksia hallinnoivat tekijänoikeusorganisaatiot lisensoivat oikeuksia, eivät sisältöä.

TOTEUTUSTAPOJA 2/4

The World Wide Web Consortium (W3C Community Group)

- EPUB-tiedostoja koskeva tekninen ohje, jonka avulla voi pidättää oikeuden EPUB-tiedostosta toteutettavan kaupallisen tekstin- ja tiedonlouhinnan. Ohje kattaa myös html-tiedostot.
- Oikeuksien pidättämistavat saattavat vaikuttaa hakukonenäkyvyyteen sitä heikentävästi.

Robots.txt-robotin rajaustandardi

- Robots.txt-robotin rajaustandardi on tiedosto, jonka avulla voidaan antaa tietoja sekä asettaa rajoituksia hakukoneille -roboteille ja muille verkkosivuja tutkiville tiedonkerääjärebotteille.
- Robots.txt-tiedoston asettaminen vaikuttaa hakukonenäkyvyyteen sitä heikentävästi.
- Oikeudenhaltijan haasteena ovat myös uudet tekoäly-yhtiöiden käyttämät crawlerit eli tiedonkerääjärebotit, jotka vierailevat esimerkiksi uutismedian verkkosivustoilla. Oikeudenhaltijalla tulisi olla jatkuva valmius päivittää listaustaan kielletyistä tiedonkerääjärebotteista.

OIKEUDENHALTIJAN OIKEUDEN PIDÄTTÄMISEN TOTEUTUSTAPOJA 3/4

PDF-tiedoston metatiedot (esimerkiksi Adobe Content Authenticity Initiative)

- Kiellon voi kirjoittaa PDF-tiedoston metatietoihin samaan tapaan kuin metatietoihin kirjoitetaan esimerkiksi tiedoston avainsanat tai tekijätiedot.
- Adobe mahdollistaa sekä yleisen että erityisesti tekoälyn kouluttamiseen kohdistetun oikeuden pidättämisen

Spawning & Ai.txt

- Ai.txt mahdollistaa koneluettavan oikeuden pidätyksen verkkosivulle

Musiikkiteollisuuden oikeuden pidätyksiin erikoistunut palvelu rightandai.com

- Käytössä vain osalla musiikkiin liittyvistä oikeudenhaltijoista

OIKEUDENHALTIJAN OIKEUDEN PIDÄTTÄMISEN TOTEUTUSTAPOJA 4/4

Coalition for Content Provenance and Authenticity (C2PA)

- C2PA keskittyy sisällön alkuperän ja aitouden ilmaisemiseen

Yleiskäyttöisten tekoälymallien tarjoajien oikeudenhaltijoille tarjoamat oikeuden pidätys -ominaisuuksien

- Yleiskäyttöisten tekoälymallien tarjoajat kuten esimerkiksi OpenAI ChatGPT, Google Gemini ja Microsoft Copilot mahdollistavat oikeudenhaltijoille oikeuden pidättämisen. Järjestelmien toimivuudesta, luotettavuudesta ja mahdollisista liiketoimintahaitoista ei ole tietoa.

OIKEUDELLISIA KYSYMYKSIÄ, JOIDEN OSALTA ERILAISIA NÄKEMYKSIÄ 1/2

- Onko tekoälyn kouluttamisessa kysymys tekstin- ja tiedonlouhinnasta ja sovelletaanko kouluttamiseen DSM-direktiivin tekstin- ja tiedonlouhintaa koskevia artikloja? Soveltuuko esimerkiksi tekstin- ja tiedonlouhinnan tieteellisen tutkimuksen rajoitus tekoälyn kouluttamiseen?
- Onko laajan kielimallin tekemisessä kysymys tekstin- ja tiedonlouhinnasta ja sovelletaanko kielimallin työstämiseen DSM-direktiivin tekstin- ja tiedonlouhintaa koskevia artikloja?
- Mitä tarkoittaa ”koneluettava keino” pidättää oikeus kappaleen valmistaminen käytettäväksi tekstin- ja tiedonlouhintaa varten? Osaako kone lukea tekstiä ja tekstimuodossa ilmaistua oikeuksien pidätystä?

OIKEUDELLISIA KYSYMYKSIÄ, JOIDEN OSALTA ERILAISIA KYSYMYKSIÄ 2/2

- Voidaanko, ja jos niin milloin, tekoälyjärjestelmää osana tuotoksen toteuttamista käyttäen päätyä omaperäiseen teokseen. jonka tulisi saada tekijänoikeuden suoja nykyisten kriteerien valossa?
 - Euroopan unionin tuomioistuimen omaperäisyyden kriteerien [EUR-Lex - 62010CJ0145 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#).. [C-5/08](#) mukaan tekijänoikeuden suoja saa tekijänsä luovan henkisen työn tulos. joka kuvastaa tekijänsä yksilöllisyyttä ja joka käy ilmi niistä vapaista luovista ratkaisuista. joihin tekijä on päätenyt teosta toteuttaessaan. Omaperäisiksi voidaan luokitella vain elementtejä. joita voidaan pitää ilmauksena edellä luovasta henkisestä työstä. [EUR-Lex - 62017CJ0683 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#))
- Tekijänoikeudellisen suoja piirissä olevan taiteilijan tyylin käyttö syöttötietona: olisiko kyse sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa, koska taiteilijan tyyli ei ole tekijänoikeudellisesti suojattu? Voisiko se olla ei-sallittua, koska 3-kohdan se olisi testin mukaisesti kohtuutonta?
 - Taustaa kysymykselle: Esim. DALL-E 3 osalta OpenAI kertoo, että suunniteltu siten, että se ei hyväksy syöttötietoa, jolla pyydetään tulokseksi elävän taiteilijan tyyliä noudattava tulos.

TEKOÄLY JA TEKIJÄNOIKEUS – INTRESSITAHOJEN TAVOITTEITA EU:N PERUSOIKEUSKIRJAN VALOSSA 1/2

Intressitahojen kirjaamia keskeisiä perusoikeuksia:

- Uutimedia, lehdistö: Artikla 11 Sananvapaus ja tiedonvälityksen vapaus. Artikla 16 Elinkeinovapaus. Artikla 17 Omistusoikeus.
- Musiikin tekijät ja kustantajat: Artikla 17 Omistusoikeus. Artikla 17(2) Teollis- ja tekijänoikeudet turvataan.
- Ääniteteollisuus: Artikla 17 Omistusoikeus, erityisesti artikla 17(2) Teollis- ja tekijänoikeudet turvataan.
- Kirjallisuus (kirjailijat ja kustantajat): Artikla 11 Sananvapaus ja tiedonvälityksen vapaus. Artikla 13 Taiteen ja tutkimuksen vapaus. Artikla 16 Elinkeinovapaus. Artikla 17 Omistusoikeus.
- Esittävät taiteet, esittäjät: Artikla 1 Ihmisarvo. Artikla 3 Oikeus henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Artikla 8 Henkilötietojen suoja. Artikla 17 Omistusoikeus.

TEKOÄLY JA TEKIJÄNOIKEUS - INTRESSITAHOJEN TAVOITTEITA EU:N PERUSOIKEUSKIRJAN VALOSSA 2/2

Intressitahojen kirjaamat keskeiset perusoikeudet jatkuvat:

- Peliala: Artikla 13 Taiteen vapaus. Artikla 16 Elinkeinovapaus.
- Yleisradio: Artikla 11 Sananvapaus ja tiedonvälityksen vapaus. Artikla 16 Elinkeinovapaus. Artikla 17 Omistusoikeus.
- Muistiorganisaatiot: : Artikla 13 Taiteen ja tutkimuksen vapaus. Artikla 14 Oikeus koulutukseen.
- Tutkimusorganisaatiot: Artikla 13 Taiteen ja tutkimuksen vapaus. Artikla 14 Oikeus koulutukseen.
- Teknologia- ja tekoäly-yhtiöt: Artikla 11 Sananvapaus ja tiedonvälityksen vapaus. Artikla 13 Taiteen ja tutkimuksen vapaus. Artikla 16 Elinkeinovapaus. Artikla 17 Omistusoikeus.
- Täytöntöönpano: Artikla 17 Omistusoikeus, erityisesti artikla 17(2) Teollis- ja tekijänoikeudet turvataan.

Huom! Juridiikka-ryhmän edustavuus ei ole täysin kattava. Esimerkiksi teknologia- ja kustannusalojen edustus on rajallinen.

TEKOÄLY JA TEKIJÄNOIKEUS: INTRESSIT 1 / 3

Sivistyksen, kulttuurin ja osaamisen ylläpitäminen. Avoimen demokraattisen yhteiskunnan säilyttäminen. Investointien suoja. Uudella, paremmalla toimituksellisella sisällöllä kilpailemisen mahdollistaminen markkinoilla Neuvotteluaseman turvaaminen. Vapaus hyödyntää tekoälyä toimituksellisessa työssä. Riippumattoman toimituksellisen työn ja sen järjestämisen vapauden säilyttäminen sekä vastaavan toimittajan viimekätisen päätösvallan säilyttäminen.

Musiikin tekijät ja kustantajat: Avoimuusvelvoitteet varmistettava. Asetettava oletus, että kaikkia tekoälytoimijan ilmoittamassa koulutuslähteessä saatavilla olevia teoksia käytetty koulutukseen. Tarvitaan toimiva lisensointimarkkina ja proaktiivinen lisensointivelvoite tekoälytoimijoille (velvollisuus tehdä aktiivista yhteistyötä oikeudenhaltijoiden ja heitä edustavien tekijänoikeusjärjestöjen kanssa). Kohtuullinen korvaus koko tekoälyarvoketjun toiminnasta on taattava. Täytäntöönpano myös EU:n ulkopuolisiin toimijoihin. Musiikin palveluntarjoajille velvollisuus huolehtia oikeudenhaltijoiden ja tekijänoikeusjärjestöjen tekemien opt-outien toteuttamisesta omassa rajapinnassaan. DSM direktiivin 4 artikla ei voi ulottua koko ketjuun generatiivisen tekoälyn kouluttamisesta tekoälyn sisällön tarjoamiseen markkinoille.

Ääniteteollisuus: Varmistaa avoimuusvelvoitteet. Turvata sopimusvapaus ja kilpailu vapailla markkinoilla. Pakkolisenssiratkaisut tulee torjua. Oikeudenhaltijoiden yksinoikeutta sopia sisältöjensä käytöstä ei tule rajoittaa uusilla rajoituksilla, pakkolisensseillä tai sopimuslissenssimalleilla. Täysin tekoälyn tuottamaa sisältöä ei tule suojata tekijänoikeudella tai lähioikeuksilla. "Laillinen pääsy" tulkittava suppeasti. .

Kirjallisuus (kirjailijat ja kustantajat): Selvitys teoksen hyödyntämisestä. Läpinäkyvyys, millä aineistolla tekoäly koulutettu. Oikeudenhaltijalta saatava suostumus teoksen käyttöön tekoälyn kouluttamiseen. Hyvitys luvattomasta käytöstä. Tekijänoikeus, kun tekoälyä käytetty työkaluna teoksen luomiseen. Kielto-oikeuden/opt-out tehokas toteutuminen. Teosten lisensoinnin kehittyminen.

Esittävät taiteet, esittäjät: Yksilön autonomian turvaaminen: Oman persoonan (kuten ääni, ulkonäkö) hyödyntämisestä päättäminen. Väärinkäytöksiltä suojautuminen. Taiteen ja kulttuurin vapaus. Lähioikeuksien turvaaminen tekoälyllä luodun "teoksen" esittäjälle. Tekijöiden neuvotteluaseman turvaaminen, kollektiivinen sopiminen ja tarvittaessa pakkolisenssit neuvotteluaseman varmistamiseksi. Avoimuusvelvoitteen varmistaminen. Tiedonsaanti tekoälyn koulutusmateriaalista

TEKOÄLY JA TEKIJÄNOIKEUS: INTRESSIT 2/3

Peliala: Tekijänoikeuslakien soveltaminen ja kehittäminen ei saa muodostaa estettä uusimpien tekoälytyökalujen hyödyntämiselle Euroopassa. IP oikeuksien haltija päättää miten tasapainottaa tekoälyn luomien mahdollisuuksien hyödyntämisen ja IP:n suojaamisen.

Tekijänoikeuslainsäädännön soveltamisen on turvattava ihmisen luomien sisältöjen kilpailukyky. Tekijöiden tekijänoikeuksien turvaaminen on tarkasti tasapainotettava heidän sopimuksen vapauttaan ja liiketoiminnan vapauttaan vasten.

Yleisradio: Mahdollisuus helpottaa ja rikastaa nykyisiä työtehtäviä sekä mahdollistaa uusia tapoja toimia ja luoda sisältöjä ja palveluita.

Parantaa palveluiden ja sisältöjen saavutettavuutta. Uusien mahdollisuuksien kartoittaminen Yleisradion tehtävän monipuolisessa toteuttamisessa ja yleisöjen henkilökohtaisemmassa palvelemisessa. Mahdollisuudet käyttää tekoälytyökaluja toimitustyössä uusien teknologioiden oppimiseen ja tietotaidon lisäämiseen. Kotimaisten kielten ja kulttuurin huomioiminen tekoälykehityksessä (esim. saame). Toimiva tekijänoikeusjärjestelmä sekä lisensoinnin toimivuus.

Muistiorganisaatiot: Toimia yhteiskunnan ja kulttuurin muistina. Lakisäätöiset ja yleishyödylliset tehtävät mahdollista toteuttaa tekoälyn avulla. Sananvapauden, tiedonvälityksen, tutkimuksen ja koulutuksen turvaaminen. EU:n data-avaruuden toteuttaminen DSM-direktiivin tiedonlouhinnan avulla. Tutkijoiden toimintaedellytysten turvaaminen, kulttuuriperintölaitoksen tiedonlouhintaoikeuden turvaaminen.

Tutkimusorganisaatiot: Euroopan strateginen autonomia. Turvata tutkimuksen vapaus tekoälymallien ja järjestelmien tutkimuksessa ja tekoälyn hyödyntämisen tutkimusyliopistoissa. Mahdollistaa tekoälyjärjestelmien vastuullisen käytön tekoälymallien ja järjestelmien kehitystyössä. Tekoälyn hyödyntäminen kestäväen kehityksen mahdollistamisessa ja ilmastonmuutoksen torjumisessa ja innovaatioiden luomisessa eri aloilla, kuten lääketieteessä. Turvata opt-out oikeuden kautta teosten kaupallinen hyödyntäminen oikeudenhaltijoille.

TEKOÄLY-JA TEKIJÄNOIKEUS: INTRESSIT 3/3

toimintaympäristö tekoälyn kehittämiselle ja käyttöönotolle. Tekoälyn hyödyntäminen ja edistäminen Suomen elinkeinotoiminnassa. Innovaatiot ja tieteelliset löydöt kaikilla talouden aloilla tekoälyn avulla. Tekoälyn ja uusien innovaatioiden tuomat hyödyt kansalaisille ja koko yhteiskunnalle. Suomen kilpailukyvyn edistäminen tekoälyn ja digitalisaation saralla. Tekoälyn vastuullinen käyttö EU-säätelyn mukaisesti. Monipuoliseen koulutusdataan pääsy kaikessa tekoälykehityksessä (ei vain generatiivisen tekoälyn vaan kaikkien tekoälysovellusten. esim. terveyden. tieteen. tutkimuksen ja ympäristön alalla) sekä puolueellisuuden ja syrjinnän torjunnassa. Toimia olemassa olevien tasapainoisten tekijänoikeuskehysten (kuten DSM-direktiivin Art. 4) mukaisesti, mikä mahdollistaa tekoälyinnovaatiot ja varmistaa samalla, että oikeudenhaltijoilla on opt-out-mahdollisuus.

Täytäntöönpano: Tekijän- ja lähioikeuksien toteutumisen varmistaminen myös käytännössä. Mahdollisuus puuttua tehokkaasti oikeudenloukkauksiin terveiden markkinoiden edistämiseksi. Luovan työn ja yrittämisen mahdollistaminen tekijänoikeuksia turvaamalla. Avoimuusveloitteiden toimeenpano. Näyttötaakka käytetyistä teoksista ja käytön laillisuudesta kouluttajalla. Tiedonsaannin, todisteiden turvaamisen, estomääräysten, korvauskanteiden ym. käytettävyys oikeudenloukkaustilanteissa myös EU-alueen ulkopuolelta käsin toimivaa palvelua kohtaan. EU-lainsäädännöllä annettujen oikeussuojakeinojen mahdollistaminen täysimääräisesti myös suomalaisille oikeudenhaltijoille lainsäädäntöä korjaamalla. IP-rikosten rangaistusmaksimin nostaminen pohjoismaiselle tasolle.

TEKOÄLY JA TEKIJÄNOIKEUS: INTRESSITAHOJEN HUOLET 1 / 3

demokraattiseen yhteiskuntajärjestelmään Se, että neuvotteluasemaa suhteessa suuriin tekoäly-yhtiöihin ei saavuteta lainkaan tai että se menetetään. Investointien suojan menettäminen. Kilpailevat sisältöpalvelut, jotka perustuvat oikeudenhaltijoiden sisältöinvestointeihin. Julkisen rahoituksen toimijat, kuten muisti- ja tutkimusorganisaatiot, vesittävät toimillaan uuden toimituksellisen sisällön luomisen edellytykset. Kielto-oikeuden ml. oikeuden pidättää oikeudet kaupalliseen tekstin- ja tiedonlouhintaan menettäminen tieteellisen tutkimuksen -poikkeuksen lavean tulkinnan vuoksi.

Musiikin tekijät ja kustantajat: Oikeudenhaltijoiden haastava neuvotteluasema suhteessa tekoäly-yhtiöihin. Oikeudenhaltijoiden on käytännössä mahdotonta pystyä puuttumaan tekijänoikeusloukkauksiin, mikäli avoimuusvelvoitteet ovat riittämättömiä tai mikäli tekoäly-yhtiöt pyrkivät laittomasti vetoamaan rajoitussääntöihin tai safe harbor -järjestelyyn. Vääristynyt markkinatilanne, jossa tekoällysisältöä tuottavat palvelut, jotka perustuvat oikeudenhaltijoiden omistamaan sisältöön vievät oikeudenhaltijoiden toimeentulon. EU-tekoälytoimistolla liian rajalliset resurssit hoitaa tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseen liittyvät tehtävät ja puuttua loukkauksiin.

Ääniteteollisuus: Tekijänoikeudella suojattujen aineistojen luvaton käyttö tekoälymalleissa ja – järjestelmissä mahdollistaen laajamittaisen uuden aineiston tuottamisen, jotka kilpailevat laillisilla markkinoilla tuotettujen sisältöjen kanssa. Tämä johtaa luovien alojen investointien ja toimintaedellytysten rapautumiseen. Mahdollisuudet puuttua tehokkaasti luvattomaan tekijänoikeudella suojattujen aineistojen käyttöön. Esimerkiksi liikesalaisuuksiin vedoten voidaan yrittää pyrkiä tinkimään riittävästä avoimuusvelvoitteesta ja näin tosiasiallisesti poistaa tekijänoikeuksien suoja. Avoimuusvelvoitteen noudattamatta jättämisen tulee synnyttää oletaman tekijänoikeudella suojattujen aineistojen luvattomasta käytöstä. Oikeudenmukainen järjestelmä edellyttää, että väärinkäyttöihin on mahdollista puuttua. Suomessa on tällä hetkellä Pohjoismaiden lievin rangaistuskäytäntö IP-rikoksista sekä heikoimmat edellytykset puuttua internet-ympäristössä tapahtuviin oikeudenloukkauksiin tai edes tutkia niitä. Ruotsissa ja Tanskassa tekijänoikeusrikosten maksimirangaistus on kuusi vuotta, Suomessa kaksi.

Kirjallisuus (kirjallijat ja kustantajat): Muodostuuko Suomessa nykyisille kirjamarkkinoille kilpailija tekoälykirjoista? Eettinen vastuu tekoälyn käytöstä voi puuttua. Sääntelystä huolimatta teoksia käytetty luvatta tekoälyn kouluttamiseen. Läpinäkyvyysvelvoitteen puutteen vuoksi oikeudenhaltijan mahdoton tietää, onko teosta käytetty tekoälyn kouluttamiseen. Oikeudenhaltijoiden heikko asema verrattuna kansainvälisiin teknologiajätteihin. Suomen kielen asema, kun tekoälyjätit ovat globaaleja toimijoita.

Esittävät taiteet, esittäjät: Oman persoonan osa-alueiden väärinkäytökset. Esittävien taiteilijoiden lähioikeuksien toteutuminen tulevaisuudessa. Esittävien taiteilijoiden neuvotteluaseman rapautuminen. Hallitsematon persoonan kopiointi. Persoonan suojan nykyinen riittämättömyys. Henkilötietojen väärinkäyttö. Esittävien taiteilijoiden heikot mahdollisuudet puuttua väärinkäyttöihin.

TEKOÄLY JA TEKIJÄNOIKEUS: INTRESSITÄHOJEN HUOLET 2/3

Tekijänoikeusjärjestelmän heikko oikeusvarmuus on yksi keskeisistä esteistä uusien tekoälytyökalujen hyödyntämiselle Euroopassa. Luovaan tekoälyyn liittävä tekijänoikeuslainsäädännön kehitys ei tällä hetkellä noudata innovaatioystävällisen lainsäädäntöympäristön periaatteita. Eurooppalaisten toimijoiden suoja globaaleja digijättejä vastaan ei saa perustua vain tekoälylainsäädäntöön.

Yleisradio: Oikeudelliset epäselvyydet vaikeuttavat riskianalyysyjä ja sopimista. Tiedollinen huoltovarmuus, tiedon neutraalisuus ja luotettavuus ovat vaarassa. Kansalaisten tiedolliset oikeudet, kuten mahdollisuus ymmärtää tekoälyn vaikutuksia. Kansalaisten riittämätön tekoälyn lukutaito. Tekoälyn mahdolliset negatiiviset demokratiavaikutukset. Tekoäly-yhtiöiden neuvotteluilta. Tekoälyjärjestelmien läpinäkyvyys ei toteudu.

Muistiorganisaatiot: DSM-direktiiviin perustuvien tekijänoikeuslain tekstin- ja tiedonlouhintaan liittyvien muistiorganisaatioille annettujen oikeuksien kaventava tulkinta vaikuttaisi vaarallisesti tieteellisen tutkimuksen vapauteen, ja laajemmin EU:n data-avaruuden tasapainoon. Pyrkimykset luoda DSM-direktiivin vastaisia tekijänoikeuslain tulkintoja luo epävarmuutta ja estää mm. tieteellisen tutkimuksen vapautta. Mikäli suomalaisilla tutkijoilla ei ole käytettävissä laadukkaita ja laajoja aineistokokonaisuuksia, he joutuvat huonompaan asemaan kuin eurooppalaiset kollegansa ja joutuvat käyttämään ulkomaisia aineistoja, mikä vaarantaa suomalaisen tutkimuksen. Mikäli poikkeussäännös ei sovellu, tieteellisen tutkimuksen vapauden varmistamiseksi on huomioitava mittava tarve skaalautuville lisensiointijärjestelyille, jotka vaatisivat vastaavasti mittavaa lisärahoitusta.

Tutkimusorganisaatiot: EU:ssa ei kehitetä kilpailukykyistä tekoälyteknologiaa ja EU on riippuvainen USA:n ja Kiinan teknologiasta, mikä heikentää myös EU:n sotilaallista puolustusta ja kykyä puolustaa demokratiaa ja EU:n perusoikeuksien suojaan perustuvaa oikeusjärjestelmää. Yliopistojen tekoälytutkimukselle lainsäädännöllä tai tulkinnalla luodut esteet hidastavat myös ilmastonmuutoksen torjumisen ja kestävä kehityksen sekä lääketieteen tutkimusta. Yleisen tiedonlouhinnan tulkinta johtaa siihen, että yliopiston opiskelijat eivät voi kouluttautua tekoälyjärjestelmien ja mallien hyödyntämisen ja kehittämisen asiantuntijoiksi.

TEKOÄLY JA TEKIJÄNOIKEUS: INTRESSITAHOJEN HUOLET 3/3

vaatimusten tai tulkintojen vuoksi. Tekijänoikeuslainsäädännön pitäisi tukea ja rohkaista tekoälyn kehitystä varmistamalla, että tutkijat ja innovoijat voivat hyödyntää kaikkia tarvittavia rakennuspalikoita. Tekoölyyn liittyvien innovaatioiden kehityksen hidastuminen tai pysähtyminen Suomessa. Tekoäly on riippuvainen toimivista tekstin- ja datanlouhintapoikkeuksista, koska tekoälysovellusten vastuullinen kehittäminen edellyttää pääsyä monipuoliseen ja korkealaatuisen koulutusdataan. Suomen elinkeinoelämän muita EU-maita heikompi asema hyödyntää tekoälyä liiketoiminnassaan. Sisämarkkinoiden pirstoutuminen tekoälyn kehityksessä ja käytössä toisistaan poikkeavien kansallisten säätelyjen tai säätelyä koskevien tulkintojen vuoksi. Lisensointi ei korvaa tasapainoista tekijänoikeusjärjestelmää, eikä etenkään tekstin- ja tiedonlouhinnan kaltaisia poikkeuksia. Lisensointivaatimus olisi käytännössä mahdoton, koska tekoälymallien kouluttamiseen tarvitaan suuri tietomäärä, eikä tekijänoikeuksien omistajuudesta ole kattavaa tietoa. Tämän seurauksena lisensiointivaatimus estäisi tosiasiallisesti suurten kielimallien ja muiden huippuluokan tekoälysovellusten kehittämisen ja käytön. Jos innovoijat eivät pysty hyödyntämään tekoälyn kehittämiseen tarvittavia rakennuspalikoita, tekoälyn tarjoamat lukemattomat mahdollisuudet ovat vaarassa.

Täytäntöönpano: Tekijänoikeuden turvaamiseksi annetut säännökset jäävät kuolleeksi kirjaimiksi, jos niitä ei ole mahdollista täytäntöönpanna tehokkaasti. Avoimuusvelvoitteita kierretään niin, ettei oikeudenhaltijoilla ole tietoa, mitä teoksia on käytetty ja mistä lähteestä. Tekijänoikeuksien turvaksi annettujen säännösten (esim. tekoälyasetus art 53(1c ja d) noudattamatta jättämisestä ei ole mitään seuraamuksia. Tekijänoikeuden rajoitussäännösten epäselvä ja liian laaja tulkinta. Suomalaisilla oikeudenhaltijoilla on heikommat mahdollisuudet valvoa oikeuksiaan ja puuttua väärinkäytöksiin, ellei oikeussuojakeinoja korjata kansallisella tasolla EU-direktiivien mukaiseksi (esim. estomääräys, tiedonsaanti). Myös alhainen rangaistusmaksimi IP-rikoksista heikentää mahdollisuuksia puuttua tai edes tutkia internetissä tapahtuvia oikeudenloukkauksia.

SUOSITUS OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖLLE OIKEUDELLISESTA LISÄSELVITYKSESTÄ

Ääntä, liikettä ja henkilön persoonaa (ml. Henkilön ulkonäkö) suojaavan lainsäädännön vaikutus tekoälyn kouluttamiseen ja käyttöön.

- Selvityksessä tulisi ottaa huomioon myös sopimattoman menettelyn elinkeinotoiminnassa sääntely, rikoslaki (mm. petoksen tunnusmerkistö) ja täytäntöönpano suojan kohteen kannalta.
- Mukaan tulisi ottaa myös vainajien ja heidän omaistensa mahdolliset oikeudet henkilön persoonan hyödyntämiseen liittyen.
- Selvitykseen tulisi kirjata ehdotukset mahdollisista sääntelyn kehitystarpeista (kansallinen ja EU-taso).

SÄÄNTELYÄ EU-MAISSA OIKEUDELLISEN LISÄSELVITYKSEN TUEKSI

Ranska

- France prohibits non-consensual deep fakes - Hogan Lovells Engage

[## Saksa](https://eur03.safelinks.protection.outlook.com/?url=https%3A%2F%2Fwww.engage.hoganlovells.com%2Fknowledgeservices%2Fnews%2Ffrance-prohibits-non-consensual-deep-fakes%2F%23%3A~%3Atext%3DThe%2520SREN%2520Law%2520supplements%2520Article%2520226-8%2520of%2520the%2Cexpressly%2520mentioned%2520that%2520the%2520content%2520is%2520algorithmically%2520generated&data=05%7C02%7C%7C8731d905e23f4e9e3acd08dcf4522efb%7C342e649ac4084687a93034aecd3b29e6%7C0%7C0%7C638653881037467950%7CUnknown%7CTWFpbGZsb3d8eyJWljojMC4wLjAwMDAiLCJQIjoiV2luMzliLCJBTil6lk1haWwiLCJXVCI6Mn0%3D%7C0%7C%7C%7C&sdata=ctLoieTJABu84BxNPe%2FG1S2UL2a6R7TICI8GgwQxRMw%3D&reserved=0.></p></div><div data-bbox=)

- BSI - Deep Fakes – Threats and Countermeasures<

- TAB - Topics and projects - Projects overview - Deepfakes – legal and societal challenges as well as innovation potentials<

[## Italia](https://eur03.safelinks.protection.outlook.com/?url=https%3A%2F%2Fwww.tab-beim-bundestag.de%2Fenglish%2Fprojects_deepfakes-legal-and-societal-challenges-as-well-as-innovationpotentials.php&data=05%7C02%7C%7C8731d905e23f4e9e3acd08dcf4522efb%7C342e649ac4084687a93034aecd3b29e6%7C0%7C0%7C638653881037495856%7CUnknown%7CTWFpbGZsb3d8eyJWljojMC4wLjAwMDAiLCJQIjoiV2luMzliLCJBTil6lk1haWwiLCJXVCI6Mn0%3D%7C0%7C%7C%7C&sdata=Yqrpffz1VTqBEfMDJFCesqzZ5629tuKIMsa2X5L9I8Q%3D&reserved=0></p></div><div data-bbox=)

- AI and Deepfakes: EU and Italian Regulations – Country Comparative Guides<

JURIDIikka-RYHMÄSSÄ ESILLE TULLEITA RATKAISUEHDOTUKSIA OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖLLE

Lisensioinnin edistäminen: Teksti- ja kuva-aineistojen käyttöä esimerkiksi tekoälyn kouluttamisessa ja kielimallien rakentamisessa koskeva erityinen sopimuslissenssisäännös tekijänoikeuslakiin (Oikeudenhaltijoita edustavan tahon ehdotus)

Tekijänoikeusjärjestelmä: OKM:n tulisi toimia aktiivisesti Euroopan komission tekoälytoimiston suuntaan, jotta tekoälysäädöksen läpinäkyvyysvaatimukseen ja tekijänoikeuspolitiikkaan liittyvä komission ohjaus olisi mahdollisimman selkeää ja johtaisi tekijänoikeuksien kunnioittamiseen myös tekoäly-käyttötilanteissa (Oikeudenhaltijoita edustavan tahon ehdotus)

Tekijänoikeusinfrastruktuuri: Tekijänoikeusinfrastruktuuria tulisi kehittää, jotta tietoa oikeudenhaltijoista ja teosten käyttöoikeuksista saataisiin laadukkaasti kirjastolaitoksen käyttöön (Muistiorganisaatioita edustavan tahon ehdotus)

- Huom! Juridiikka-ryhmän edustavuus ei ole täysin kattava. Esimerkiksi teknologia- ja kustannusalojen edustus on rajallinen.